

**Bolesław Nowaczyk**  
1941–2012



Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie, Bolesław Nowaczyk studiował geografię na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Studia ukończył w 1965 r. uzyskując tytuł magistra w zakresie geografii fizycznej na podstawie pracy *Wydmy na obszarze między Skokami a Mościskiem*. Opiekunem pracy był doc. dr hab. Tadeusz Bartkowski. Bezpośrednio po studiach został zatrudniony na tym samym Wydziale w Zakładzie Geomorfologii i kontynuował badania nad wydrami. Promotorem Jego pracy doktorskiej był kierownik Zakładu prof. dr hab. Stefan Kozarski. Pracę doktorską pt. *Geneza i rozwój wydm w zachodniej części Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej w świetle badań struktury, uziarnienia i stratygrafii budujących je osadów* obronił w 1973 r., a następnie kontynuował badania nad wiekiem, genezą i geologią wydm. Efektem rozległych prac badawczych prowadzonych w terenie i laboratorium sedymentologicznym była rozprawa habilitacyjna pt. *Wiek wydm, ich cechy granulometryczne i strukturalne, a schemat cyrkulacji atmosferycznej w Polsce w późnym wistulianie i holocenie*. Na podstawie tej rozprawy uzyskał w 1986 r. stopień doktora habilitowanego. W 1978 roku otrzymał stanowisko docenta, a w 2001 – tytuł profesora.

Na Jego warsztacie badawczym wyraźne piętno wywarł kierownik Zakładu Geomorfologii prof. dr hab. Stefan Kozarski. Owocem współpracy z Kozarskim były liczne wspólne publikacje. Po śmierci prof. Kozarskiego w 1996 r. Bolesław Nowaczyk zostaje kierownikiem Zakładu Geomorfologii. Najwięcej uwagi w swoich badaniach poświęcił rzeźbie i osadom eolicznym – w tym zakresie miał największy dorobek i znaczące osiągnięcia. Był znakomitym znawcą problematyki wydymowej – moim zdaniem jednym z najlepszych wśród polskich geomorfologów.

Na Jego zainteresowania badawcze w poważnym stopniu wpłynął udział w ekspedycjach naukowych w Mongolii w latach 1975, 1976, 1977 i 1978. W sumie w Mongolii spędził 11 miesięcy, badając procesy peryglacjalne i formy mrozowe. Wyodrębnił i opisał nową formę zmarzliny i nazwał ją *dowoo* (pagórek w języku mongolskim). Przeprowadził też unikalne obserwacje współczesnych wieloboków szczelin mrozowych.

Obserwacje z Mongolii wykorzystał w badaniach form i struktur peryglacialnych na obszarze Wielkopolski.

Trzecim wyraźnym zagadnieniem badawczym w pracy Nowaczyka była rzeźba i osady strefy litoralnej jezior. Osady biogeniczne z rynien glacialnych były datowane radiowęglowo i palinologicznie. Datowania wykazały, że wytapianie lodu konserwującego rynny było zróżnicowane czasowo od böllingu aż po okres preborealny. Z zakresu tej problematyki ma w swym dorobku kilkanaście świetnie udokumentowanych publikacji. Interesowała Go też paleogeografia vistulianu i holocenu. Zajmował się także litologią i sytuacją geomorfologiczną grodzisk kultury łużyckiej, w badania paleogeograficznych oceniał też znaczenie stanowisk budowli średniowiecznych.

Profesor Nowaczyk obok badań statutowych uczestniczył w licznych programach badawczych dotyczących problematyki eolicznej i glacialnej, w tym również międzynarodowych. Rezultaty swoich badań przedstawiał, biorąc udział aż w 60 sesjach, zjazdach, konferencjach i sympozjach w Polsce i za granicą (m.in. w Niemczech, Szwecji, Czechach i na Białorusi). Był organizatorem licznych konferencji oraz zjazdów krajowych i międzynarodowych. Słynął z pedantycznie przygotowanych sesji terenowych z olbrzymimi odsłonięciami geologicznymi i precyzyjną dokumentacją. Jest autorem ponad 170 publikacji. Pod Jego kierunkiem napisano z górą 200 prac magisterskich z geografii fizycznej i turystyki. Był promotorem dwóch prac doktorskich. Recenzował 2 wnioski o tytuł profesora, 2 wnioski o tytuł profesora nadzwyczajnego, 2 rozprawy habilitacyjne i 14 rozpraw doktorskich. Napisał ponad 50 recenzji wydawniczych.

Dużą satysfakcję czerpał z zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych i zaocznych. Prowadził wykłady z geomorfologii, przyrodniczych podstaw gospodarowania i geografii turystycznej (kraje skandynawskie, Szwajcaria, Austria). Za swoje zasługi naukowe, dydaktyczne i organizacyjne był wielokrotnie nagradzany. Za rozprawę doktorską otrzymał Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1976), za habilitacyjną zaś – Nagrodę Wydziału Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych PAN im. Eugeniusza Romera (1986) oraz Nagrodę Zespołową Sekretarza Naukowego PAN (1986). Wyróżniony był wielokrotnie nagrodami Rektora. Za wieloletnią pracę organizacyjną w Polskim Towarzystwie Geograficznym otrzymał Złotą Odznakę Towarzystwa i za całokształt osiągnięć Złoty Krzyż Zasługi.

W roku 2011 okazała się niezwykle starannie przygotowana i edytorsko wydana publikacja *Człowiek i środowisko – studium multidyscyplinarne* pod redakcją Magdaleny Ratajczak-Szczerby, przygotowana przez przyjaciół i uczniów Profesora. Bolesław przesłał mi tę książkę w październiku 2011 r. z krótkim listem, w którym m.in. napisał: „Pozwalam sobie przesłać książeczkę, którą przygotowano w tajemnicy i sprawiono mi miłą niespodziankę na czterdziestopięciolecie pracy naukowej. Czas biegnie bardzo szybko. Nie tak dawno przygotowywałem Stefanowi wkopy na konferencję bilateralną PRL-NRD, a tu już niedługo emerytura”. Niestety emerytury nie doczekał. Zmarł niespodziewanie po krótkiej, ciężkiej chorobie 10 marca 2012 r.

Bolesław Nowaczyk był człowiekiem rozmiłowanym w warsztacie naukowym, sercem i duszą oddanym geomorfologii, która była główną pasją Jego życia.

Jan Szupryczyński  
IGiPZ PAN, Toruń

## **Działalność Rady Naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego PAN w 2012 roku**

W drugim roku działalności Rady Naukowej IGiPZ PAN kadencji 2011–2014 odbyło się 5 posiedzeń w dniach: 9 marca, 18 kwietnia, 13 czerwca, 10 października i 14 grudnia 2012 r. Na posiedzeniach tych zakończono: 2 postępowania o nadanie tytułu naukowego profesora nauk o Ziemi, 1 przewód habilitacyjny oraz 7 przewodów doktorskich (6 następnych jest w toku).

Ponadto przyjęto sprawozdanie z działalności naukowej i wydawniczej w 2011 r. oraz zaopiniowano zamierzenia Instytutu w tym zakresie na rok 2013, a także zaakceptowano plan finansowy na 2012 r. Przeprowadzono dyskusję na temat polityki wydawniczej IGiPZ PAN. Powołana przez Radę Komisja pod przewodnictwem prof. dr. hab. Tadeusza Stryjakiewicza (członkowie: dr Konrad Czapiewski, dr Magdalena Kuchcik, dr hab. Jerzy Solon, prof. IGiPZ PAN oraz dr hab. Marek Więckowski, prof. IGiPZ PAN) przeprowadziła ocenę działalności naukowej 72 pracowników IGiPZ PAN za okres 2008–2011. Wyniki oceny przekazano do wykorzystania Dyrektorowi IGiPZ PAN. Na wniosek tej Komisji, a także członków Rady, znowelizowano dotychczas obowiązujący Regulamin oceny działalności naukowej pracowników IGiPZ PAN. Wyłoniono 2 kandydatów (reprezentujących geografie fizyczną i społeczno-ekonomiczną) w wyborach do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów na kadencję 2013–2016; zostali nimi: prof. dr hab. Grzegorz Węclawowicz (z Rady) i prof. dr hab. Kazimierz Krzemień (spoza Rady). Zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW podjęto uchwałę o maksymalnej liczbie doktorantów (10) pozostających pod opieką jednego promotora lub promotora pomocniczego.

W roku sprawozdawczym sprawowano także nadzór merytoryczny nad działalnością Studiów Doktoranckich w IGiPZ PAN.

W roku sprawozdawczym zakończono (z wynikiem pozytywnym) postępowanie o nadanie dr. hab. Romanowi Soji, prof. IGiPZ PAN i dr. hab. Mirosławowi Miętusowi, prof. UG, tytułu profesora nauk o Ziemi. Postępowania te uwieńczono nadaniem przez Prezydenta RP w dniu 18 października 2012 r. dr. hab. R. Soji tytułu naukowego profesora, drugie – toczy się w Kancelarii Prezydenta RP.

Prowadzone w 2011 r. postępowanie o nadanie dr. hab. Markowi Kupiszewskiemu tytułu profesora zakończyło się nominacją Prezydenta RP z dnia 3 lipca 2012 r.

W dniu 18 kwietnia 2012 r. przeprowadzono kolokwium habilitacyjne dr. Andrzeja Czernego (b. Pracownia Kartografii i Systemów Informacji Geograficznej), zakończone nadaniem stopnia doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii. Tytuł rozprawy habilitacyjnej: *Teoria nazw geograficznych* (Prace Geograficzne nr 226, 2011). Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. Aleksandra Cieślikowa (IJP PAN), prof. dr hab. Janusz Gołaski (UP Poznań), prof. dr hab. Andrzej Makowski (PW) oraz dr hab. Wiesława Żyszkowska, prof. UW. r.

W 2012 r. stopień doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii otrzymali:  
– mgr Ariel Ciechański (Zakład Geografii Miast i Ludności). Rozprawa doktorska pt. *Rozwój i regres sieci kolei przemysłowych w Polsce (1881–2010) w świetle materiałów archiwalnych* napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Taylora uzyskała

- pozytywne recenzje: dr. hab. Stanisława Koziarskiego, prof. UO i dr. hab. Tadeusza Palmowskiego, prof. UG. Publiczna obrona rozprawy miała miejsce w dniu 13 grudnia 2012 r.
- mgr Magdalena Górczyńska (Studia Doktoranckie) – na podstawie pracy pt.: *Zmiany różnicowań społecznych i przestrzennych w wybranych dzielnicach Warszawy i aglomeracji paryskiej: dynamika i aktorzy*. Rozprawa, której obrona odbyła się 9 marca 2012 r. powstała pod kierunkiem prof. dr. hab. Grzegorza Węclawowicza i prof. Martine Berger (Uniw. Sorbonne), a recenzentami byli prof. dr. hab. Andrzej Lisowski i dr. hab. Krzysztof Skalski, prof. UJ. Przewód doktorski M. Górczyńskiej był wynikiem dwustronnej umowy pomiędzy IGiPZ PAN a Uniwersytetem Panthéon - Sorbonne.
  - mgr Michał Habel (UKW w Bydgoszczy). Rozprawa pt. *Morfodynamika dna doliny dolnej Wisły poniżej Zbiornika Włocławskiego* napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Zygmunta Babińskiego (UKW) uzyskała pozytywne recenzje prof. dr. hab. Andrzeja T. Jankowskiego i dr. hab. Artura Magnuszewskiego, prof. UW. Obrona tej rozprawy odbyła się w dniu 17 kwietnia 2012 r.
  - mgr Ewa Kołaczowska (Studia Doktoranckie). Jej rozprawa pt. *Rozmieszczenie inwazyjnych gatunków roślin w dolinach małych rzek wschodniego Mazowsza* napisana pod kierunkiem dr. hab. Ewy Roo-Zielińskiej, prof. IGiPZ PAN, została pozytywnie oceniona przez recenzentów: prof. dr. hab. Jacka Herbicha i prof. dr. hab. Kazimierza Klimka. Obrona rozprawy doktorskiej mgr E. Kołaczowskiej miała miejsce w dniu 13 grudnia 2012 r.
  - mgr Edyta Regulska (Studia Doktoranckie). Tytuł rozprawy: *Wskaźniki zoologiczne i krajobrazowe oraz ich przydatność do oceny rozwoju zrównoważonego krajobrazu wiejskiego (na przykładzie wybranych obszarów)*. Promotorem tej pracy był dr. hab. Jerzy Solon, prof. IGiPZ PAN, a recenzentami: prof. dr. hab. Jacek Herbich, dr. hab. Katarzyna Ostaszewska, prof. UW i prof. dr. hab. Henryk Tracz (SGGW). Publiczna obrona rozprawy – 9 października 2012 r.
  - mgr Michał Słowiński (Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń). Podstawą przewodu doktorskiego była rozprawa pt. *Późnoglacialna i wczesnoholocenne ewolucja paleojeziora Trzechowskiego (Bory Tucholskie) w świetle analiz paleoekologicznych* napisana pod kierunkiem dr. hab. Mirosława Błaszkwicza, prof. IGiPZ PAN, zrecenzowana przez prof. dr. hab. Leona Andrzejewskiego i prof. dr. hab. Krystynę Szeroczyńską. Obrona rozprawy miała miejsce w dniu 12 czerwca 2012 r.
  - mgr Sebastian Tyszkowski (Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń). Promotorem jego rozprawy doktorskiej pt.: *Rola ruchów osuwiskowych w rozwoju strefy krawędzowej wybranych odcinków doliny Dolnej Wisły* był dr. hab. Mirosław Błaszkwicz, prof. IGiPZ PAN, a recenzentami dr. hab. Zofia Rączkowska, prof. IGiPZ PAN i dr. hab. Mieczysław Banach, prof. AP w Słupsku. Obrona rozprawy odbyła się 13 grudnia 2012 r.

Pod koniec roku 2012 rozpoczęto postępowanie o nadanie dr. hab. Jerzemu Solonowi, prof. IGiPZ PAN, tytułu naukowego profesora oraz dr. Ewie Korcelli-Olejniczak stopnia doktora habilitowanego. W obu tych postępowaniach kwalifikacyjnych powołano 5-osobowe Zespoły. Wszczęto także następujące przewody doktorskie, powołując promotorów oraz zatwierdzając tematy prac doktorskich:

- mgr. Michała Kaszubskiego (Studia Doktoranckie) – opiekunem pracy pt. *Uwarunkowania koncentracji i składu rumowiska unoszonego dolnej Wisły na odcinku od Wyszogrodu do Bydgoszczy* będzie dr hab. Mirosław Błaszkwicz, prof. IGiPZ PAN;
- mgr. Małgorzaty Kijowskiej (Stacja Badawcza w Szymbarku). Na promotora rozprawy pt. *Transport zawiesiny w warunkach zmieniającej się antropopresji w zlewni Bystrzanki (Karpaty fliszowe)* powołano dr hab. Zofię Rączkowską, prof. IGiPZ PAN;
- mgr. Marcina Mazura (Zakład Geografii Wsi i Rozwoju Lokalnego). Proponowany tytuł rozprawy brzmi: *Metoda kartograficzna a percepcja treści mapy statystycznej*, a promotorem będzie dr hab. Jacek Paślawski, prof. UW;
- mgr. Magdaleny Oprządek (Studia Doktoranckie). Na promotora pracy pt. *Stan szaty roślinnej jako wskaźnik letniej presji turystycznej w otoczeniu Kasprowego Wierchu* powołano dr hab. Annę Kozłowską, prof. IGiPZ PAN.

Rada Naukowa IGiPZ PAN powołała także recenzentów w przewodach doktorskich 2 słuchaczek Studiów Doktoranckich: mgr Anny Otręby i mgr Bogumiły Przewoźnej.

W roku sprawozdawczym zaopiniowano pozytywnie następujące wnioski personalne Dyrektora Instytutu:

- o powołanie dr. hab. Marka Więckowskiego, prof. IGiPZ PAN, na stanowisko kierownika Zakładu Geografii Miast i Ludności oraz o przedłużenie na następne dwa lata pełnienia funkcji kierowników pozostałych zakładów naukowych IGiPZ PAN;
- o mianowanie prof. dr. hab. Marka Kupiszewskiego na stanowisko profesora w IGiPZ PAN.

Barbara Krawczyk  
IGiPZ PAN, Warszawa

### **III Sesja Paleolimnologiczna „Badania współczesnych procesów vs rekonstrukcje paleośrodowiskowe: szanse i wyzwania związane z próbą integracji „neo” i „paleo”**

Gdańsk, 29–30.03.2012 r.

Na Uniwersytecie Gdańskim odbyła się już trzecia sesja Komisji Naukowej Paleolimnologii Polskiego Towarzystwa Limnologicznego. Pierwsza – w Warszawie w 2010 r. – dotyczyła identyfikacji i klasyfikacji osadów torfowych i limnicznych<sup>1</sup>. Druga, która odbyła się w Poznaniu, akcentowała związek badań paleośrodowiskowych z ochroną jezior i torfowisk<sup>2</sup>. Sesja w Gdańsku zorganizowana przez Katedrę Limnologii Instytutu Geografii Uniwersytetu Gdańskiego trwała, jak poprzednio, jeden dzień (tym razem z noclegiem). Wzięło w niej udział 37 osób z Poznania, Gdańska, Krakowa, Olsztyna, Gliwic, Słupska, Wejherowa, Lublina, Białegostoku i Warszawy. Wygłoszono 17 referatów zgrupowanych w pięć sesji. Dwie sesje odbyły się 29 marca w godzinach

<sup>1</sup> Kowalewski G., 2010, *Sesja Paleolimnologiczna „Osady limniczne i torfowe. Identyfikacja i interpretacja”*. Warszawa 17.03.2010 r., *Studia Limnologica et Telmatologica*, 4, 1, s. 44–45.

<sup>2</sup> Kowalewski G., 2011, *II Sesja Paleolimnologiczna „Przeszłość dla przyszłości. Badania paleośrodowiskowe w ochronie przyrody jezior i torfowisk*, Poznań 11.03.2011 r., *Studia Limnologica et Telmatologica*, 5, 1, s. 42–46.

południowych, a trzy – 30 marca przed południem. Obrady odbywały się w nowym, zasiedlonym od dwu lat przez geografów, budynku uniwersyteckim, w pobliżu stacji kolejki miejskiej Gdańsk Przymorze.

Otwarcia sesji dokonała przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Limnologicznego prof. Elżbieta Bajkiewicz-Grabowska, kierownik Katedry Limnologii na UG, a przewodniczący Komisji dr Grzegorz Kowalewski zapoznał zebranych z bieżącą działalnością. Sesje 1 i 2 prowadziła prof. Krystyna Milecka z UAM. Mariusz Lamentowicz z UAM mówił o strukturze, założeniach i hipotezach badawczych polsko-szwajcarskiego projektu CLIMPEAT („Wpływ globalnego ocieplenia i osuszania na bilans węgla i bioróżnorodność torfowisk wysokich – dziś, przeszłość i przyszłość”). Bierze w nim udział 6 ośrodków naukowych kierowanych przez Zakład Biogeografii i Paleoekologii UAM. Podstawową kwestią jest wpływ zmian klimatu na funkcjonowanie torfowisk wysokich, zwłaszcza w ostatnim 1000 lat. Główne badania w Polsce prowadzone będą przez 3 lata na torfowisku Rzecin (na NW od Wronek) i torfowisku Linje (na NE od Bydgoszczy), z jedynym stanowiskiem *Betula nana* na Niżu Środkowoeuropejskim. Badana będzie emisja i akumulacja węgla w torfowiskach w specjalnych kloszach z regulowaną temperaturą. Wahania poziomu wody gruntowej badane będą przez uniwersytet w Neuchatel. Szczegółowe, o wysokiej rozdzielczości badania paleoekologiczne, na rdzeniach o długości 1 m dotyczyć będą wahań poziomów wody w torfowiskach (ameby skorupkowe) oraz rekonstrukcji pożarów w ostatnim 1000-leciu. Wyniki z polskich badań porównywane będą z danymi z torfowisk gór Jura i torfowisk Syberii Zachodniej. Drugi referat M. Lamentowicza dotyczył budowy zbiorów testowych na przykładzie ameb skorupkowych. Na podstawie badań struktury gatunkowej współczesnych ameb skorupkowych sporządza się funkcję transferu i przez porównanie jej z analizą kopalnych ameb opracowuje rekonstrukcję zmian poziomów wody gruntowej w torfowiskach. Następnie bazując na tempie akumulacji torfu, zmianach zespołów ameb i ilościowej rekonstrukcji poziomów lustra wody gruntowej wydziela się główne fazy hydrologicznej historii torfowiska. Prelegent powoływał się również na wyniki badań otwornic planktonowych *Ericsona* i *Wollina*<sup>3</sup> oraz wyniki badań okresów granicznych w holocenie opartych na 815 datowaniach <sup>14</sup>C Wendlanda i Brysona<sup>4</sup>.

Po przerwie, w Sesji 2 Wojciech Tylmann omówił ideę, cel i strukturę drugiego polsko-szwajcarskiego projektu CLIMPOL, w którym bada się klimat północnej Polski ostatniego 1000 lat na podstawie osadów laminowanych Jeziora Żabińskiego. Efektem ma być rekonstrukcja zmian temperatury powietrza oparta na *Chrysophyte* (temperatury zimy) i *Chironomidae* (temperatury lata). Innym efektem, o którym mówił Tylmann w drugim referacie, ma być organizacja zbioru testowego 50 jezior, wyselekcjonowanych na podstawie gradientu temperatury i opadów. W jeziorach zostaną zamontowane pułapki sedymentacyjne, w których po roku badana będzie zawartość osadów. Wstępne wyniki prac terenowych i analizy osadów z rdzenia Jeziora Żabińskiego (na NE od jeziora Gołdapiwo) referowała A. Bonk. Jezioro ma 38,5 ha i 42,5 m głębokości<sup>5</sup>, a rdzeń

<sup>3</sup> Ericson D.B., Wollin G., 1968, *Głębiny mórz a przeszłość Ziemi*, PWN, Warszawa.

<sup>4</sup> Wendland W.W., Bryson R.A., 1974, *Dating climatic episodes of the Holocene*, Quaternary Research, 4, s. 9–24.

<sup>5</sup> Choiński A., 2006, *Katalog jezior Polski*, UAM, Poznań.



213 cm z ciągłą laminacją. Osady opróbowano na *Chironomidae*, *Chrysophyte*, pyłki, okrzemki, geochemię i izotopy OiC.

W piątek trzecią poranną sesję prowadził prof. Sławomir Żurek. Wygłoszono 4 referaty. J. Barabach z UAM mówił o zmianach morfometrycznych Jeziora Rzezińskiego z Puszczy Noteckiej w świetle materiałów kartograficznych z ostatnich 200 lat. Wyniki pomiarów mikrometeorologicznych i emisji węgla na tym torfowisku zreferował A. Chojnicki z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Czym jest torfowisko kotłowe, tezy swej pracy habilitacyjnej, przedstawił G. Kowalewski. W sesji czwartej kierowanej przez prof. Mariusza Lamentowicza, przeważały referaty z geochronometrii z Laboratorium  $^{14}\text{C}$  w Gliwicach. A. Michczyński (z zespołem), mówił o zmianach środowiska w holocenie w polskich Karpatach na przykładzie badań torfowisk osuwiskowych Pcim-Sucha (Beskid Makowski) i Jesionowa koło Piwnicznej. Badania torfowisk przeprowadził W. Margielewski, a wiek torfów metodą analizy pyłkowej w Pcimiu określił A. Obidowicz, w Jesionowej zaś – P. Kołaczek. D. Michczyńska przedstawiła zmiany środowiska przyrodniczego w późnym vistulianie i holocenie na podstawie zbioru dat radiowęglowych. Mówiła o krzywych kalibracyjnych, rozkładzie częstości dat  $^{14}\text{C}$ , o fazach wilgotnych w holocenie (na podstawie epizodów fluwialnych) i o podziałach holocenu (np. granica 8200 BP między eo- i mezoholocenem oraz 4200 BP między mezo- i neoholocenem). N. Piotrowska zreferowała, jak modeluje skalę czasu dla osadów laminowanych jeziora Szurpiły w Suwalskim Parku Krajobrazowym. Jezioro ma 82 ha i 46,8 m głębokości, a rdzeń osadów mierzył 1217 cm. Badania oparte na datowaniach  $^{14}\text{C}$  prowadzone były w ramach programu NORDPOLAR<sup>6</sup>. Z kolei K. Apolinarska z UAM ustaliła, że skład izotopowy muszli i mięczaków odzwierciedla skład izotopowy wody. Na koniec tej sesji M. Woszczyk z UAM zajął się problemem zmian poziomów wody w jeziorach Anastazewo, Budzisławskim i Skulskim koło Konina na podstawie badań geochemicznych i izotopowych ( $^{13}\text{C}$  i  $^{15}\text{N}$ ) oraz tempem depozycji tych osadów w jeziorach.

W ostatniej sesji prowadzonej przez prof. Mariusza Pełechatego z Zakładu Hydrobiologii UAM wygłoszono 3 referaty. A. Hrynowiecka mówiła o przemianach środowiska na podstawie pyłków i makrofosylii w dwóch zbiornikach jeziornych z interglacjału mazowieckiego. Obydwa stanowiska, zarówno Brus<sup>7</sup>, jak i Nowiny Żukowskie<sup>8</sup> były już wcześniej szczegółowo badane. Torfy zalegające nad gytią w tym nowym wierceniu były rozpoznane przez A. Obidowicza. Z kolei D. Weisbrodt (współautor A. Latałowa) z UG mówił o późnoglacialnych zmianach środowiska przyrodniczego na podstawie 3 rdzeni z Jeziora Raduńskiego. Badania objęły osady od böllingu (13 663 cal BP) do początków młodszego dryasu (12 621 cal BP). Interesujące było odkrycie i wydatowanie śladów pożarów w allerödzie. W ostatnim referacie S. Żurek (współautor M. Kloss) omówił badania wykonane w latach 1961–1963 w zachodniej części Puszczy Romińskiej przez magistrantów z Zakładu Geografii Fizycznej UW, specjalizujących się w bada-

<sup>6</sup> Tylmann W.S., Ohlendorf C., Zolitchska B., 2008, NORDPOLAR – projekt badań osadów laminowanych jezior północnej Polski, *Studia Limnologica et Telmatologica*, 2, 1, s. 33–36.

<sup>7</sup> Pidek I.A., 2003, *Mesopleistocene Vegetation History in the Northern Foreland of the Lublin Upland based on Palaeobotanical Studies of the Profiles from Zdany and Brus Cities*, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.

<sup>8</sup> Dyakowska J., 1952, *Roślinność plejstoceńska w Nowinach Żukowskich*, *Z Badań Czwartorzędu w Polsce*, 3, s. 115–181.

niach torfowisk. Skartowano wówczas 79 torfowisk o powierzchni 405 ha i opracowano makroszczałki 45 wierceń (235 analiz). Szczegółowo rozpoznano kopułowe torfowisko wysokie Mechacz Wielki o powierzchni 174 ha – wykonano na nim 44 wierceń i 257 analiz składu botanicznego torfu. Te bogate materiały nie były dotychczas publikowane. W końcu lat 1990. w środku torfowiska wykonano wiercenie o głębokości 15 m, a M. Kloss opracował subfossilne zbiorowiska torfotwórcze określając równocześnie okres ich akumulacji metodą  $^{14}\text{C}$ . Materiały mają wielką wartość dla obecnie realizowanego projektu badawczego NCN na lata 2011–2014 na temat historii rozwoju torfowisk typu bałtyckiego w Polsce<sup>9</sup>. W projekcie realizowanym przez Zakład Biogeografii i Paleoekologii UAM w Poznaniu, jednym z 3 szczegółowo badanych torfowisk jest Mechacz Wielki (K. Tobolski, M. Gałka i M. Lamentowicz).

*Stawomir Żurek*

Instytut Geografii, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce

---

<sup>9</sup> Gałka M., 2011, *Wieloaspektowe badania historii rozwoju torfowisk typu bałtyckiego w Polsce jako podstawa ich ochrony*, *Studia Limnologica et Telmatologica*, 5, 1, s. 49–51.



# R E C E N Z E N C I

PRZEGLĄD GEOGRAFICZNY  
2013, 85, 1

Redaktor Przeglądu Geograficznego uprzejmie dziękuje niżej wymienionym osobom, które w okresie od stycznia do grudnia 2012 r. recenzowały materiały nadesłane do Redakcji.

Zofia Alexandrowicz	Bożena Michalska
Krzysztof Badora	Tomasz Michalski
Artur Bajerski	Mirosław Miętus
Jerzy Bański	Krzysztof Mięgała
Krzysztof Błażejczyk	Piotr Migoń
Jan Borzyszkowski	Urszula Myga-Piątek
Marek Chabior	Tadeusz Niedźwiedź
Stanisław W. Czaja	Marek Nowosad
Piotr Czubla	Jan Paradysz
Marcin Dąbski	Jerzy J. Parysek
Andrzej Dowgiałło	Iwona Piotrowska
Marek Figura	Jakub Potulski
Andrzej Gałązka	Grzegorz Racki
Bogdan Gądek	Zofia Rączkowska
Agata Górny	Jerzy Runge
Mirosław Grochowski	Piotr Siłka
Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz	Tadeusz Siwek
Jacek Jędrysiak	Maria Soja
Zdzisław Kamiński	Roman Soja
Małgorzata Kirchenstein	Jerzy Solon
Wojciech Kisiała	Krzysztof Stachowiak
Mariusz Kistowski	Tomasz Stefaniuk
Andrzej Klasik	Władysława Stola
Leszek Kolendowicz	Michał Szydłowski
Tomasz Komornicki	Przemysław Śleszyński
Adam Kotarba	Lorant Tavasszy
Jacek Kozak	Maria Tkocz
Marcin Kozieł	Robert Twardosz
Barbara Krawczyk	Piotr Wałdykowski
Sławomir Kurek	Grzegorz Węclawowicz
Jan Lach	Joanna Wibig
Stanisław Liszewski	Marcin Winowski
Adam Łajczak	Jacek Wolski
Artur Magnuszewski	Andrzej Woźniak
Ireneusz Malik	Antoni Wójcik
Mirosława Marciniak	Lech Wyszczelski
Tadeusz Marszał	Andrzej Wyszkowski
Dorota Matuszko	Lesław Zabuski
Małgorzata Mazurek	Elwira Żmudzka



## Informacja dla Autorów

Information for Authors see: [www.igipz.pan.pl/home\\_en...](http://www.igipz.pan.pl/home_en...)

Przegląd Geograficzny publikuje oryginalne prace teoretyczne, metodologiczne i empiryczne (**niebędące typowymi przyczynkami ani wstępnymi wynikami badań, zwłaszcza empirycznych**) z zakresu szeroko pojmowanej problematyki geograficznej i przestrzennego zagospodarowania kraju. Zapraszamy Autorów do współpracy z naszym kwartalnikiem przez nadsyłanie wartościowych artykułów i notatek, materiałów dyskusyjnych, recenzji (w tym oprogramowania geograficznego) oraz sprawozdań. Przestrzeganie poniższych zaleceń formalnych usprawni prace redakcyjne i przyczyni się do szybszej publikacji nadsyłanych materiałów.

**Uwagi ogólne.** Złożenie przez Autora tekstu do Przeglądu Geograficznego oznacza, że **materiał nie jest przewidziany do druku w innym wydawnictwie**. Jest także jednoznaczne ze zgodą na jego rozpowszechnianie przez IGiPZ PAN w formie drukowanej i elektronicznej.

Prosimy o przysyłanie materiałów w postaci elektronicznej, z powklejnymi rycinami i tabelami, w łatwym do odczytania formacie (Word, ew. PDF, ale wówczas prosimy dane o Autorze zamieszczać na osobnej stronie, a nie tytułowej artykułu) – w postaci, w jakiej zostaną przesłane do recenzji. Można także przesłać tekst w postaci wydruku komputerowego, w trzech egzemplarzach całości, łącznie z rycinami i tabelami. Tekst powinien być napisany zwięźle, ale jasno, w dowolnej wersji edytora MS Word for Windows i mieć następującą objętość: artykuł – 4000–6000 słów, wyjątkowo – jeśli temat tego wymaga – nieco dłuższy; notatka i materiał dyskusyjny – do 4000 słów; recenzja i sprawozdanie – 800–1200 słów. Powyższe objętości obejmują również piśmiennictwo, przypisy, streszczenie angielskie i tabele. Tekst powinien być wydrukowany jednostronnie z podwójną interlinią i szerokimi marginesami. Autorzy-obcokrajowcy proszeni są o nadsyłanie zweryfikowanych tekstów w języku angielskim, gdyż w tym języku będą publikowane ich prace.

**Strona tytułowa.** Na pierwszej stronie prosimy w kolejności umieścić: tytuł pracy w języku polskim, tytuł w języku angielskim, imię i nazwisko Autora(-ów), afiliację, adres(y), e-mail(e), zarys treści (nie dłuższy niż 100 słów), słowa kluczowe. Nie więcej niż sześć słów kluczowych, podanych w osobnym wierszu, powinno dotyczyć: jedno – tematu, jedno – obszaru, jedno – metody badawczej, oraz trzy inne. Dane Autora(-ów) nie powinny pojawiać się w innym miejscu pracy, gdyż jest ona anonimowo przesyłana do co najmniej dwóch recenzentów.

**Tekst** nie powinien zawierać wyróżnień ani podkreśleń. Śródtytuły, ograniczone do pierwszego i drugiego rzędu, można zaznaczyć ołówkiem na marginesie. Prosimy o ograniczenie liczby i objętości przypisów do niezbędnego minimum. Przypisy, numerowane kolejno, należy umieścić na osobnej kartce. W tekście opracowania, przy powoływaniu się na piśmiennictwo, należy podawać nazwisko autora oraz rok publikacji, np. (Nowak, 1999; Kowalski, 2000) lub według A. Nowaka (1999), a przy cytowaniu również numer strony, np. według A. Nowaka (1999, s. 5). W powołaniach na więcej prac tego samego autora, które ukazały się w tym samym roku podaje się: (Bunge, 1987a, b). W przypadku wspólnej publikacji dwóch autorów podaje się: (Marshall i Wood, 1995), a trzech i więcej autorów: (Ford i inni, 1996). W wykazie piśmiennictwa, jednakże, należy podać wszystkich autorów. Konieczna jest pełna zgodność nazwisk i roku publikacji w tekście i w wykazie piśmiennictwa.

**Piśmiennictwo**, ograniczone do literatury cytowanej, w porządku alfabetycznym, zamieszczone na osobnych kartkach, należy opracować bez skrótów, według poniższego wzoru:

• artykuły w czasopismach:

Grobelska H., 1999, *Plejstocen Białorusi*, Przegląd Geograficzny, 71, 4, s. 447–469.

• rozdziały w pracach zbiorowych:

Easton G., 1992, *Industrial network: a review*, [w:] B. Axelsson, G. Easton (red.), *Industrial Networks: A New View of Reality*, Routledge, London-New York, s. 3–27.

• serie wydawnicze:

Kielczewska-Zaleska M., 1956, *O powstawaniu i przeobrażaniu kształtów wsi Pomorza Gdańskiego*, Prace Geograficzne, IG PAN, 5, Warszawa.

- książki, monografie:

Ebdon D., 1995, *Statistics in Geography*, Blackwell, Oxford, 2 wyd.

Kozłowski S. (red.), 1988, *Przemiany środowiska geograficznego Polski*, Ossolineum, Wrocław.

*Mały słownik odmiany nazw własnych*, 2002, red. A. Ciesłowska, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków.

- prace niepublikowane:

Szawłowska H., 1990, *Przemiany własnościowe w handlu*, Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji, Warszawa, maszynopis powielony.

W przypadkach wątpliwych (np. Occasional papers) prosimy podawać wszystkie dane bibliograficzne.

**Tabele** powinny być opracowane podobnie jak w bieżących zeszytach kwartalnika, najlepiej w programach MS Word lub Excel. Każda tabela powinna zawierać zwięzły tytuł (w języku polskim i angielskim) i kolejny numer (u góry) oraz źródło danych (u dołu). Główna, a także opisy tekstowe w treści tabeli powinny być dwujęzyczne. Prosimy nie stosować edycji ramek, cieniowania wierszy i kolumn, itp.

**Ilustracje.** Fotografie powinny być wykonane na odpowiednim poziomie technicznym, a mapy – zgodnie z zasadami kartografii. Wykresy, diagramy i mapy, opisane jako ryciny, powinny mieć jednolitą numerację (numery rycin zaznaczone ołówkiem); tytułów nie należy umieszczać na rycinach. Objasnienia fotografii i rycin, w języku polskim i angielskim, powinny być umieszczone na osobnej kartce. Objasnienia legendy map (w jęz. polskim i angielskim) należy zamieścić na mapach, a nie w formie odsyłaczy. Wraz z artykułem lub notatką Autor dostarcza trzy egzemplarze kopii ilustracji, a gotowe do reprodukcji oryginały – dopiero po przyjęciu pracy do druku. Przy planowaniu wielkości rycin należy uwzględnić format kwartalnika (B5) i zmniejszenie ich podczas reprodukcji do podstawy 126 mm. Większe ryciny (na wklejkach) będą zamieszczane jedynie w wyjątkowych przypadkach. Po wykorzystaniu ilustracje zostaną zwrócone Autorowi tylko na specjalne życzenie.

W dołączonych rycinach linie nie powinny być cieńsze niż 0,3 punktu, a symbole i opisy muszą być czytelne także po zmniejszeniu. Preferowane programy to CorelDRAW!, Adobe Illustrator, Photoshop; wykresy mogą być opracowane w MS Excel, a czarno-białe również w MS Word. Ryciny opracowane w innych programach powinny być zapisane w formacie EPS lub TIFF (o rozdzielczości nie mniejszej niż 600 dpi). Prosimy o upewnienie się, czy konwersja nie spowodowała pogorszenia jakości rycin.

**Streszczenie.** Na osobnej kartce Autor powinien dostarczyć streszczenie w języku angielskim, o ile to możliwe, zweryfikowane przez *native-speakera*. Objętość streszczenia: około 2 strony (1000 słów). Osobno, na końcu tekstu, prosimy dołączyć zarys treści i słowa kluczowe przetłumaczone na język angielski, poprzedzone nazwiskiem Autora i tytułem artykułu – ten fragment potrzebny jest do celów bibliograficznych i należy go zapisać jako osobny plik.

**Akceptacja materiału, zapis elektroniczny.** Po uzyskaniu pozytywnych recenzji i wprowadzeniu ewentualnych poprawek do artykułu lub notatki, Autor dostarcza ostateczną wersję materiału wraz z oryginałami rycin. W przypadku materiałów dyskusyjnych, recenzji i sprawozdań Autor dostarcza wersję cyfrową równocześnie z wydrukiem. W każdym przypadku wersja drukowana musi być identyczna z zapisem elektronicznym.

**Korekta** ogranicza się tylko do poprawienia błędów technicznych. Wszelkie zmiany tekstu są kosztowne i dlatego prosimy Autorów o dostarczanie wyłącznie dopracowanych tekstów. Korekta powinna być wykonana i zwrócona do Redakcji niezwłocznie. Jeśli korekta nie zostanie zwrócona w ciągu 8 dni, wówczas wykona ją Redakcja.

**Pozostałe uwagi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji stylistycznej tekstów.** W korespondencji z Redakcją prosimy o korzystanie z poczty elektronicznej (e-mail: l.kwiat@twarda.pan.pl). Po wydrukowaniu, Autor otrzymuje bezpłatnie 25 nadbitek artykułu, a po kilka egzemplarzy pozostałych materiałów.



Cena zł 40,-  
w tym 5% VAT

# Przegląd Geograficzny

Kwartalnik

- Prenumerata RUCH SA

Krajowa – Zespoły Prenumeraty właściwe dla miejsca zamieszkania klienta.  
Informacje: [www.prenumerata.ruch.com.pl](http://www.prenumerata.ruch.com.pl); [prenumerata@ruch.com.pl](mailto:prenumerata@ruch.com.pl)  
tel.: 22 693 72 78, 22 693 72 75; fax: 22 597 46 46

Ze zleceniem za granicę – Biuro Kolportażu – Zespół Obrotu Zagranicznego  
[www.ruch.pol.pl](http://www.ruch.pol.pl); [prenumerataz@ruch.com.pl](mailto:prenumerataz@ruch.com.pl)  
tel.: 22 693 67 75, 22 693 67 82

Telefoniczne Biuro Obsługi Klienta (koszt połączenia wg taryfy operatora):  
– z telefonów stacjonarnych 801 800 803  
– z telefonów komórkowych +48 22 717 59 59

Dostawa zamówionej prasy w sposób uzgodniony z zamawiającym.

- Sprzedaż

Bieżące i poprzednie numery można nabyć w Dziale Wydawnictw IGiPZ PAN,  
ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa, [wydawnictwa.igpz@twarda.pan.pl](mailto:wydawnictwa.igpz@twarda.pan.pl),  
a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) w:  
Warszawska Drukarnia Naukowa PAN, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8  
[www.wdnpan.pl](http://www.wdnpan.pl); [dystrybucja@wdnpan.pl](mailto:dystrybucja@wdnpan.pl)  
tel.: 22 628 76 14 w. 102

\*

- RUCH SA fulfills foreign customers' orders, starting from any issue in the calendar year: tel.: +48 801 443 122, +48 22 693 67 75  
fax: +48 22 597 46 07, +48 22 532 87 32
- Our journal is also available through:  
Foreign Trade Enterprise ARS POLONA SA  
ul. Obrońców 25, 03-933 Warszawa, Poland  
fax: +48 22 509 89 00

Indexed/Abstracted in: SCOPUS, GeoRef, ProQuest - IBSS, GEOBASE, Current Geographical Publications - Contents, Bibliographie Géographique Internationale

<http://rcin.org.pl>